

20 jaar Vakblad

De redactie laat de twintigste jaargang niet ongemerkt voorbijgaan. Dit jaar grijpen we in elk nummer terug naar een 'oud Vakblad-verhaal' en stellen ons de vraag: Hoe staat het daar eigenlijk mee? U kunt ook zelf suggesties aandragen. Mail naar redactie@vakbladnbl.nl

Bleker of wilder?

Natuur ligt weer onder vuur, net als veertien jaar geleden

In 2010 was natuurminnend Nederland in rep en roer. Het eerste kabinet Rutte was aangetreden met de inmiddels roemruchte staatssecretaris Henk Bleker. Zijn bezuinigingen op de natuur en zijn kijk op het belang van natuur, waren tegen het zere been van natuurbeheerders. Er werd een heuse actieweek georganiseerd en er werden noodscenario's uitgedacht hoe die 50 tot 70 procent korting op het natuurbudget opgevangen kon worden. Het huidige hoofdlijnenakkoord van het aanstaande kabinet vertoont enkele overeenkomsten, maar ook grote verschillen met de situatie van veertien jaar geleden.

tekst Geert van Duinhoven (Vakblad)

> In 2010 kreeg Nederland een bijzondere staatssecretaris voor Natuur. Henk Bleker leek er weinig mee op te hebben. Of, neutraler gezegd, hij keek er heel anders tegenaan dan de natuurbeweging en de eerdere politici op die post. Bleker vond dat er veel minder geld hoefde naar natuur en meer geld naar natuurlandbouw, en hekelde bijvoorbeeld regels uit het Natura 2000-beleid. Hij stond aan de wieg van de Programmatische Aanpak Stikstof die, onwettig zo bleek later, meer ruimte gaf aan boeren en industrie om stikstof uit te stoten. Herstellen van natuur doen we later wel, was zijn idee.

Het gaf indertijd enorm veel gedoe. Vooral de bezuinigingen en de voorgestelde marktwerking in de natuur vielen helemaal verkeerd. Het Vak-

blad schreef over de twaalf marathons die Arno Willems van LandschappenNL liep langs de provincies om aandacht te vragen voor de nijpende situatie. Het Vakblad maakte reportages over de actie Hart voor Natuur waarbij politici en natuurbeschermers hand in hand protesteerden tegen de plannen van Bleker. Boswachters, natuurgidsen en vrijwilligers brachten met een publieksvriendelijke dag hun onvrede over de bezuinigingen onder de aandacht van het grote publiek. Op ruim 150 locaties werd aan de bezoekers chocomel uitgedeeld. Ook Tweede Kamerleden van de PvdA, SP, GroenLinks en D66 deden mee.

Onbestaanbaar

De grootste kritiek kreeg Bleker op zijn veelal ongemotiveerde bezuinigingsplannen: 'Gemiddeld genomen wordt op andere onderwerpen ongeveer 3 of 4 procent bezuinigd. Waarom zoveel op zo'n relatief kleine post als natuur? Dat is niet alleen gewoon kabinetsbeleid, daar zitten ook andere motieven achter. Het rancuneuze gehalte druppelt er wel een beetje in door. Wat daar precies achter zit, weet ik niet. Maar het is wel duidelijk dat dit kabinet heel pro-landbouw en anti-natuur is. Er wordt onevenredig hard gesneden in natuur. Onbegrijpelijk vind ik dat staatssecretaris Bleker tot nu toe niet met de terreinbeheerders wil spreken. Hij houdt zich doof voor uitnodigingen om in gesprek te gaan. Er zijn zelfs Kamermoties over aangenomen. Dat hij niet op z'n minst van gedachten wil wisselen met de betrokkenen, is echt onbestaanbaar', aldus Hank Bartelink van LandschappenNL in het Vakblad van 2011. In een uitgebreid redactioneel analyseert de redactie van het Vakblad in die tijd de ontstane situatie en de mogelijke oplossingen. 'Het nut dat wij als samenleving van natuur hebben, is van groot belang. Bezoekers, onze menselijke klanten, reageren daarop door een deel van hun inkomen

op te offeren aan natuur, deels via de fiscus, deels via contributies en giften, of door op "groene" partijen te stemmen. Of een deel van hun vrije tijd er aan te besteden, door hun inzet als vrijwilliger. Overigens zouden die "groene" partijen wel veel krachtiger moeten opereren. Lippendienst bewijzen is echt onvoldoende. Om dat draagvlak te behouden is de afgelopen tien tot vijftien jaar aardig wat gecommuniceerd. Ook zijn vele vrijwilligers actief. De valkuil hier is dat die positieve berichtgeving stimuleert, maar tegelijkertijd knelpunten zo onbesproken blijven. Naar buiten toe is daardoor, ook bij politici, het beeld ontstaan dat het allemaal wel aardig gaat. "Julie hebben toch je EHS en Natura 2000-gebieden gekregen?", is het argument, en zure regen bestaat niet meer, dus het kan wel een onsje minder. Juist de nuance communiceren – dat sommige zaken goed gaan, maar andere per se niet – is niet gebeurd.'

Daar waar nodig minder stikstof

Kunnen we de situatie van 2011 vergelijken met die van 2024? Deels wel, deels niet. In 2011 ging het Bleker, zo leek het in ieder geval, erom de natuursector dwars te zitten ten gunste van de landbouwsector. Daar is nu in 2024 ook sprake van, maar met het verschil dat in 2011 echt heel forse bezuinigingen werden voorgesteld. Wel staat er in het hoofdlijnenakkoord een forse omkering op stapel. De coalitiepartijen stellen voor om het Transitiefonds te gebruiken voor natuurvriendelijke landbouw en stikstofreductie hoeft 'alleen waar echt nodig'. Met het Transitiefonds wilde het huidige demissionaire kabinet de maatregelen bekostigen die nodig zijn om de stikstofbelasting van de natuur terug te dringen, evenals de uitstoot van broeikasgassen door landbouw en landgebruik. Je mag het dus geen bezuiniging vergelijkbaar met die van 2011 noemen, maar natuurbeheerders hebben al wel laten weten dat

dit fonds een heel belangrijk instrument zou zijn om de natuur verder te beschermen. Van der Feltz, directeur van Natuurmonumenten in een reactie op het hoofdlijnenakkoord: 'Zeer zorgwekkend dat de noodzaak voor natuurherstel ter discussie wordt gesteld en met het geheel schrappen van het Transitiefonds de nodige investeringen in onze leefomgeving en ons platteland uitblijven.'

Rancune

Een overeenkomst met 2011 is dat de natuurbeweging, net als nu, voorafgaand aan de beleidswijzigingen redelijk de wind in de rug had. Het belang van natuur en natuurherstel stond in beide jaren niet echt ter discussie. Toentertijd omdat Natura 2000 en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vaststaand beleid leken, en nu in 2024, omdat de rechter steeds vaker het beleid toetst en de kant van de natuur kiest. In 2011 bleek de EHS toch niet zo sterk, Bleker schrapte heel gemakkelijk alle robuuste verbindingzones zomaar uit het beleid. Hij regelde zelfs dat het beleid voor een aantal Natura 2000-gebieden versoepeld werd. De ontpoldering van de Hedwigepolder wilde Bleker met een beleidswijziging even tegenhouden. Maar daar stak, ook toen al, de rechter toch een stokje voor. Hier en daar hoor je ook al wel twijfels of het Europees beleid voor Natura 2000-gebieden niet de langste tijd heeft gehad en dus die Europese wettelijke bescherming, en misschien ook de nationale wettelijke bescherming, wellicht ooit zal wegvallen. Voor sommigen zal het gevoel van rancune wel herkenbaar zijn, waar Hank Bartelink het in 2011 over had. Ook nu voelen veel natuurliefhebbers dat het beleid niet alleen is ingegeven door een inhoudelijk of financieel motief, en dat er ook een zekere rancune achter zit. In 2013 werd het bezuinigingsbeleid van Bleker abrupt stopgezet, toen het kabinet viel en de nieuwe staatssecretaris Sharon Dijksma meteen enkele honderden miljoenen in de natuursector injecteerde. Het is afwachten of we opnieuw een vergelijkende situatie gaan meemaken.<